

PSIXOLOGIK XIZMATNING PSIXOPROFILAKTIKA VA PSIXOKORREKSIYA ISHLARI

Vaisova Nafosat Rajabboyevna

Xorazm viloyati Xiva tumani 31-son maktabi psixologi

Ruzmetova Guzal Abdullayevna

Xorazm viloyati Xiva tumani 18-son maktab psixologi

Annotatsiya: Mazkur tezisda maktab psixologining ta'lim muassasasidagi psixologik profilaktik hamda korreksion faoliyati, o'quvchilar bilan olib boriladigan amaliy ishlar, psixologik muammolarni oldini olish va bartaraf etish usullari yoritilgan. Shuningdek, o'quvchilarning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olgan holda psixologik xizmatni tashkil etish masalalari tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: Psixologik xizmat, profilaktika, korreksiya, o'quvchi psixologiyasi, maktab psixologi, diagnostika, moslashuv, tarbiya, psixologik yordam, stress, konflikt.

Bugungi globallashuv va axborot texnologiyalari rivojlangan davrda yoshlarning ruhiy dunyosiga turli omillar ta'sir ko'rsatmoqda. Shu sababli maktab psixologlari faoliyatini zamonaviy metodlar asosida tashkil etish, innovatsion texnologiyalar va interaktiv usullardan foydalanish dolzarb vazifalardan biri bo'lib qolmoqda. Psixologlarning kasbiy malakasini muntazam oshirib borish esa psixologik xizmat sifatini yanada yaxshilashga yordam beradi.

Kelajakda maktablarda psixologik xizmatni yanada takomillashtirish, psixologik profilaktika va korreksion ishlarni tizimli ravishda olib borish orqali sog'lom, ma'naviy yetuk va barkamol avlodni tarbiyalash mumkin bo'ladi. Shu bois

maktab psixologining faoliyati jamiyat taraqqiyotida muhim ahamiyatga ega bo'lgan sohalardan biri sifatida e'tirof etiladi.

Psixologik profilaktika — bu o'quvchilarda ruhiy va xulqiy muammolar yuzaga kelishining oldini olishga qaratilgan tadbirlar tizimidir. Profilaktik ishlarning asosiy maqsadi sog'lom psixologik muhit yaratish hamda o'quvchilarning shaxs sifatida barkamol rivojlanishiga ko'maklashishdan iborat.

Maktab psixologining profilaktik faoliyati quyidagi yo'nalishlarda amalga oshiriladi: Psixolog o'quvchilarning individual xususiyatlarini aniqlash maqsadida turli diagnostik metodlardan foydalanadi. Kuzatish, suhbat, test, anketa va so'rovnomalar orqali o'quvchilarning qiziqishlari, qobiliyatlari va muammolari aniqlanadi. Birinchi sinf o'quvchilari hamda yangi maktabga kelgan bolalarning jamoaga moslashishi muhim hisoblanadi. Psixolog bu jarayonni kuzatib boradi va kerak bo'lganda psixologik yordam ko'rsatadi. Bu borada treninglar, davra suhbatlari, seminarlar va targ'ibot ishlari tashkil etiladi. Ota-onalarning pedagogik va psixologik savodxonligini oshirish profilaktik ishlarning muhim qismi hisoblanadi. Psixolog ota-onalarga farzand tarbiyasi, yosh xususiyatlari hamda oiladagi sog'lom muhitni shakllantirish bo'yicha tavsiyalar beradi. Maktab psixologi o'qituvchilar bilan hamkorlikda ishlaydi. O'quvchilardagi muammolarni aniqlash va bartaraf etishda pedagoglarning o'rni katta. Shu sababli psixolog pedagoglarga o'quvchilarning psixologik holati haqida tavsiyalar beradi.

Psixologik profilaktika ishlari ta'lim muassasasida sog'lom psixologik muhitni shakllantirishda muhim o'rin egallaydi. Ushbu faoliyat orqali o'quvchilarda uchrashi mumkin bo'lgan salbiy holatlar oldindan aniqlanadi va ularning oldini olish choralari ko'riladi. Profilaktik ishlar o'quvchilarning yosh va individual xususiyatlarini inobatga olgan holda olib borilganda samarali natija beradi. Ayniqsa, o'smirlik davrida uchraydigan hissiy beqarorlik, tortinchoqlik, tajovuzkorlik va

stress holatlariga alohida e'tibor qaratilishi zarur. Maktab psixologi o'quvchilarning ruhiy holatini muntazam kuzatib borishi va kerakli hollarda psixologik yordam ko'rsatishi lozim.

Psixologik diagnostika profilaktik hamda korreksion ishlarning asosiy bosqichlaridan biri hisoblanadi. Diagnostika jarayonida psixolog turli metod va testlardan foydalanib, o'quvchilarning qiziqishi, qobiliyati, xarakter xususiyatlari hamda emotsional holatini aniqlaydi. Olingan natijalar asosida o'quvchilar bilan individual ishlash rejalari ishlab chiqiladi. Bu esa psixologik muammolarni o'z vaqtida aniqlash va bartaraf etishga yordam beradi.

Psixologik korreksiya — bu o'quvchilardagi mavjud psixologik muammolarni bartaraf etish va ularning ruhiy holatini yaxshilashga qaratilgan amaliy faoliyatdir. Korreksion ishlar individual yoki guruh shaklida olib borilishi mumkin. Maktab psixologining korreksion faoliyati o'quvchilardagi mavjud psixologik muammolarni kamaytirish va ularni bartaraf etishga qaratiladi. Korreksion mashg'ulotlar individual hamda guruh shaklida tashkil qilinadi. Individual suhbatlar davomida o'quvchining ichki kechinmalari, muammolari va ruhiy holati o'rganiladi. Guruhiy mashg'ulotlarda esa o'quvchilarning muloqot madaniyati, jamoada ishlash ko'nikmalari va o'ziga bo'lgan ishonchi rivojlantiriladi. Psixologik treninglar o'quvchilarning ijtimoiy faolligini oshirishda muhim ahamiyatga ega.

Bugungi kunda o'quvchilar orasida stress va emotsional zo'riqish holatlari ko'payib bormoqda. Bunga oilaviy muammolar, o'qishdagi yuklama, tengdoshlar bilan kelishmovchilik va internetning salbiy ta'siri sabab bo'lishi mumkin. Bunday vaziyatlarda maktab psixologi relaksatsion mashqlar, motivatsion suhbatlar, art-terapiya va psixologik treninglardan foydalanadi. Ushbu metodlar o'quvchilarning ruhiy zo'riqishini kamaytirish hamda emotsional holatini tiklashga yordam beradi.

Qiyin tarbiyalanuvchi o'quvchilar bilan ishlash ham maktab psixologining muhim vazifalaridan biri hisoblanadi. Ayrim o'quvchilarda dars qoldirish, intizomsizlik, agressiv xatti-harakatlar va jamoaga moslashishda qiyinchiliklar kuzatiladi. Psixolog bunday holatlarning kelib chiqish sabablarini o'rganadi va o'quvchi bilan individual ishlash orqali muammoni bartaraf etishga harakat qiladi. Bu jarayonda ota-onalar va pedagoglar bilan hamkorlik qilish muhim hisoblanadi.

Ota-onalar bilan olib boriladigan psixologik ishlar ham katta ahamiyatga ega. Chunki bolaning ruhiy rivojlanishida oiladagi muhit muhim rol o'ynaydi. Psixolog ota-onalarga farzand bilan to'g'ri muloqot qilish, uni qo'llab-quvvatlash va yosh xususiyatlarini hisobga olish bo'yicha tavsiyalar beradi. Oiladagi sog'lom muhit bolaning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi va uning ijtimoiy moslashuviga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Maktabda psixologik xizmatni samarali tashkil etishda zamonaviy innovatsion texnologiyalardan foydalanish ham muhimdir. Interaktiv treninglar, multimedia vositalari, onlayn testlar va psixologik o'yinlar o'quvchilarning qiziqishini oshirib, psixologik mashg'ulotlarning samaradorligini kuchaytiradi. Zamonaviy metodlardan foydalanish psixologik xizmat sifatini oshirish bilan birga o'quvchilarning psixologga bo'lgan ishonchini ham mustahkamlaydi.

Shuningdek, maktabda sog'lom psixologik muhit yaratish ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. O'quvchi o'zini ruhiy jihatdan xotirjam his qilgan muhitda bilim olishga bo'lgan qiziqishi ortadi. Shu sababli maktab psixologi pedagogik jamoa bilan hamkorlikda o'quvchilar uchun qulay va ijobiy muhit yaratishga intilishi zarur. Bu esa barkamol avlodni tarbiyalashda muhim omillardan biri hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. G‘oziyev E.G‘. “Umumiy psixologiya”. Toshkent, 2019.
2. Davletshin M.G. “Yosh davrlari va pedagogik psixologiya”. Toshkent, 2020.
3. Nishonova Z.T. “Psixologik xizmat asoslari”. Toshkent, 2018.
4. Karimova V.M. “Oila psixologiyasi”. Toshkent, 2019.
5. Vygotskiy L.S. “Pedagogik psixologiya”. Moskva, 2017.
6. Rubinshteyn S.L. “Umumiy psixologiya asoslari”. Moskva, 2016.
7. Pedagogika va psixologiya ilmiy jurnallari materiallari.
8. O‘zbekiston Respublikasi “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni.